

Γεώργιος Καραμπελιάς: «Από την συνθήκη των Σεβρών στη συνθήκη της Λωζάνης»

[Επιστήμες, Τέχνες & Πολιτισμός](#) / [Κοινωνιολογικά \(κοινωνική πρόνοια & οικογενειακά θέματα\)](#)
[/ Πολυμέσα - Multimedia](#)

Αυτήν την κοινωνία αγάπης, προσευχής και μετοχής, την πραγματώνει στον χώρο και τον χρόνο, η «ΕΝΟΡΙΑ εν δράσει...». Και αυτός είναι και ο σκοπός της Εκκλησίας μας. Όπως λέγει μεγαλειωδώς η Πατερική μας σοφία, να μας αρπάξει από την καθημερινότητα την βάνουση, την σκληρή, την επίμοχθη και να μας ανεβάσει στην πνευματική διάσταση της υπάρξεως, στον χώρο του Παναγίου Θεού

Του Σταμάτη Μιχαλακόπουλου / Ι. Ν. Ευαγγελιστρίας Πειραιώς

Με την τέλεση του Αγιασμού από τον Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη Πειραιώς κ. Σεραφείμ, πραγματοποιήθηκε το απόγευμα της Κυριακής 1 Οκτωβρίου, η επίσημη έναρξη του προγράμματος «ΕΝΟΡΙΑ εν δράσει...2023», στο Πνευματικό Κέντρο του Ιερού Ναού Ευαγγελιστρίας Πειραιώς.

Το πρόγραμμα που διοργανώνεται για 12η συνεχή χρονιά, περιλαμβάνει μια σειρά καθημερινών εκδηλώσεων και δραστηριοτήτων, που θα ολοκληρωθούν στις 31 Δεκεμβρίου.

Όλες οι εκδηλώσεις του προγράμματος, είναι ανοιχτές στο κοινό και μεταδίδονται ζωντανά από το διαδίκτυο, μέσα από το κανάλι του «ΕΝΟΡΙΑ εν δράσει...» στο YouTube.

Ακολούθησε εσπερίδα που διοργανώθηκε με την συνεργασία του Συνδέσμου Επιστημόνων Πειραιώς (Σ.Ε.Π.), ο οποίος συμμετέχει και την φετινή χρονιά στο πρόγραμμα, πραγματοποιώντας μία σειρά παρουσιάσεων, αφιερωμένες στα 100 χρόνια από την υπογραφή της Συνθήκης της Λωζάνης.

Η πρώτη ομιλία δόθηκε αμέσως μετά τον αγιασμό ενάρξεως με ομιλητή τον κ. Γεώργιο Καραμπελιά, συγγραφέα, εκδότη και Διευθυντή του περιοδικού ΑΡΔΗΝ και θέμα «Από την συνθήκη των Σεβρών στη συνθήκη της Λωζάνης».

Συντόνισε ο Πρόεδρος του Σ.Ε.Π. κ. Παναγιώτης Χαρατζόπουλος, Φυσικός Mcd, MED.

Μητροπολίτης Πειραιώς Σεραφείμ

Μετά το πέρας του Αγιασμού, ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Πειραιώς κ. Σεραφείμ, αναφέρθηκε στην έναρξη του προγράμματος «ΕΝΟΡΙΑ εν δράσει...», ευχαριστώντας θερμά τους συντελεστές του και τονίζοντας πως αποτελεί, μία πνευματική περίοδο πολλαπλών αγωνιστικών προσπαθειών καταρτίσεως.

«Μία προσπάθεια πολύ δυναμική που συμβάλλει στην ευπρέπεια της κρίσεως και της σκέψεως μας, γιατί βέβαια είμεθα ελεύθεροι, αλλά και υπεύθυνοι, με τα πράγματα και την ζωή μας.

Αυτήν την κοινωνία αγάπης, προσευχής και μετοχής, την πραγματώνει στον χώρο και τον χρόνο, η «ΕΝΟΡΙΑ εν δράσει...». Και αυτός είναι και ο σκοπός της Εκκλησίας μας. Όπως λέγει μεγαλειωδώς η Πατερική μας σοφία, να μας αρπάξει από την καθημερινότητα την βάνουση, την σκληρή, την επίμοχθη και να μας ανεβάσει στην πνευματική διάσταση της υπάρξεως, στον χώρο του Παναγίου Θεού».

Αναφέρθηκε στην συνέχεια στην σειρά των εκδηλώσεων που διοργανώνει ο Σύνδεσμος Επιστημόνων Πειραιώς, επαινώντας και ευχαριστώντας για αυτήν την

διακονία φωτισμού και πραγματικής εννοράσεως την οποία προσφέρει.

Τονίζοντας ότι η προσπάθεια του Σ.Ε.Π. τα τελευταία χρόνια, είναι πολύτιμη. Γιατί, αφενός μεν, εξαγγέλλει το καινούργιο που περιμένει ο κόσμος μέσα στην καθημερινή αποτυχία της ιστορίας, και αφετέρου μας δίνει το έναυσμα για μελέτη των πραγμάτων.

Ευχαρίστησε τέλος, τον ομιλητή της εσπερίδας, κ. Καραμπελιά, ο οποίος «δεν φείδεται κόπου και μόχθου, ακριβώς για να διακονήσει την αλήθεια».

Παναγιώτης Χαρατζόπουλος

Προλογίζοντας την εσπερίδα, ο Πρόεδρος του Σ.Ε.Π. κ. Παναγιώτης Χαρατζόπουλος, και αναφερόμενος στην συμπλήρωση των 100 χρόνων από την υπογραφή της Συνθήκης της Λωζάνης, σημείωσε πως αποτελεί τον θεμέλιο λίθο των ελληνοτουρκικών σχέσεων, με βάση την οποία χαράχθηκε η οριογραμμή ανάμεσα στα δύο κράτη κατά μήκος του ποταμού Έβρου, επικυρώθηκε η ελληνική κυριαρχία σε Λήμνο, Σαμοθράκη, Λέσβο, Χίο, Σάμο και Ικαρία, καθώς και σε όλα τα νησιά και νησίδες του Β.Α. Αιγαίου που βρίσκονται σε απόσταση μεγαλύτερη των τριών ναυτικών μιλίων από τις μικρασιατικές ακτές, με εξαίρεση την Ίμβρο, την Τένεδο και τις Λαγούσες νήσους που δόθηκαν στην Τουρκία.

Ρυθμίζοντας παράλληλα και μία σειρά άλλων ζητημάτων, πέραν των ελληνοτουρκικών, ώστε οποιαδήποτε απόπειρα ανατροπής της, παρά τα όσα δηλώνει κατά καιρούς ο πρόεδρος της Τουρκίας, θα απειλήσει την ισορροπία, η οποία διατηρείται αναλλοίωτη για σχεδόν έναν αιώνα, σε πολύ ευρύτερο γεωγραφικό ορίζοντα από τον στενό ελληνοτουρκικό.

Όπως τόνισε ο κ. Χαρατζόπουλος, στόχος των παρουσιάσεων που θα πραγματοποιηθούν στο πλαίσιο του «ΕΝΟΠΙΑ εν δράσει...», είναι να δοθούν σαφείς, επιστημονικά και ιστορικά τεκμηριωμένες απαντήσεις στα ερωτήματα και ζητήματα που αφορούν την Συνθήκη, και να αναδειχθεί η ιδιαίτερη σημασία της και η διαχρονική της αξία.

Γεώργιος Καραμπελιάς

Ακολουθώντας, τον λόγο έλαβε ο ομιλητής της εσπερίδας, αναπτύσσοντας το θέμα «Από την Συνθήκη των Σεβρών στη Συνθήκη της Λωζάνης». Αρχικά παρατήρησε πως μέχρι τους Βαλκανικούς Πολέμους, τα στρατιωτικά μεγέθη μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας ήταν εξαιρετικά άνισα διότι από τη μία πλευρά βρισκόταν ένα μικρό και αδύναμο ελληνικό κράτος και από την άλλη πλευρά μια Αυτοκρατορία που μπορούσε να κινητοποιεί σημαντικούς πόρους και δυνάμεις.

Όμως, εν συνεχεία, και μετά τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, τα πράγματα μεταβάλλονται, η Αυτοκρατορία αποσυντίθεται, χάνει το μεγαλύτερο μέρος των εδαφών της και στην καλύτερη περίπτωση μένει απλώς ένας τουρκικός πυρήνας σε κρίση, σπαρασσόμενος από εμφύλιες διαμάχες, ενώ αντίστροφα το ελληνικό κράτος ενισχύεται με την ένταξη νέων ελληνικών πληθυσμών και την πανστρατιά του έξω-ελλαδικού ελληνισμού.

«Μάλλον με αστραπιαία ταχύτητα, εξελίσσονται δύο παράλληλες διαδικασίες. Από τη μία πλευρά, η κρίση του τουρκισμού και από την άλλη η ταχύτατη ενίσχυση του ελληνισμού. Δημιουργείται έτσι μια εξαιρετικά ασταθής ισορροπία και αρκούν μερικές κινήσεις για να γύρει η ζυγαριά προς τη μία ή την άλλη πλευρά.»

Το ελληνικό πολιτικό κατεστημένο, όπως σημείωσε, αδυνατούσε να διανοηθεί καν μια εξέλιξη που μπορούσε να μεταβάλει το ελληνικό κράτος στον σημαντικότερο παράγοντα της Ανατολής και «δικαίως» την θεωρούσε έξω και πάνω από τα μέτρα του. Γι' αυτό και η ανανεωτική δυναμική ερχόταν κατ' εξοχήν από τα «έξω», από τον αλύτρωτο ελληνισμό.

Ποιος όμως ήταν ο βαθμός προετοιμασίας και συμμετοχής του οθωμανοκρατούμενου ελληνισμού στο όραμα της Μεγάλης Ιδέας; Όπως παρατήρησε ο κ. Καραμπελιάς, η αντίθεση του οθωμανοκρατούμενου ελληνισμού στην τουρκική κυριαρχία παίρνει ποικίλες μορφές, ανάλογα με την περιοχή και τις παραδόσεις της.

Σε περιοχές όπου οι Έλληνες υπερείχαν πληθυσμιακά και διακρίνονταν από τις συγκρουσιακές παραδόσεις τους, όπως στην Κρήτη, η κύρια μορφή της αντιπαλότητας, ήταν η ένοπλη – αναρίθμητες ήταν οι εξεγέρσεις και επαναστάσεις των Κρητικών. Σε άλλες περιοχές, όπως στη Μικρά Ασία και την Κωνσταντινούπολη, στον πυρήνα του οθωμανισμού, όπου οι ελληνικοί πληθυσμοί αποτελούσαν μειοψηφία, οι κυριότερες μορφές εθνικής συγκρότησης και αντίστασης είναι η ορθόδοξη πίστη και η παιδεία, η εκπαίδευση, ο πολιτισμός.

Γι' αυτό και αναφέρθηκε παραδειγματικά σε δύο απόπειρες οργάνωσης του μικρασιατικού ελληνισμού σε έθνος, την πρώτη στο εκπαιδευτικό-πολιτιστικό

πεδίο και τη δεύτερη στο πολιτικό: τον Ελληνικό Φιλολογικό Σύλλογο Κωνσταντινουπόλεως και την Οργάνωσιν Κωνσταντινουπόλεως. Ανεδύθησαν, η πρώτη μετά τις μεταρρυθμίσεις του Τανζιμάτ και η δεύτερη μετά την Επανάσταση των Νεοτούρκων, το 1908.

«Εν τέλει και οι δύο ελληνικές απόπειρες προσέκρουσαν στην αντίδραση του σκληρού πυρήνα του τουρκισμού, Διότι οι Τούρκοι γνώριζαν πως οι Έλληνες, με την οικονομική και πνευματική τους υπεροχή, θα αναβάθμιζαν τη θέση τους μέσα σε αυτό το κράτος, και δεν ήταν διατεθειμένοι σε καμία περίπτωση να το επιτρέψουν».

Παρότι ο συνολικός συσχετισμός δυνάμεων ήταν ευνοϊκός για την Ελλάδα ο ελληνισμός χαρακτηριζόταν από ένα μεγάλο μειονέκτημα, τη διάσπαση των δυνάμεών του, τόσο γεωγραφική όσο και κατ' εξοχήν πολιτική – τα δύο αντίπαλα ελληνικά κράτη στα οποία αναφερόταν ο Τσώρτσιλ .

Η Επανάσταση του 1909 αποτέλεσε το προανάκρουσμα και την αφετηρία της μεγάλης εξόρμησης και σφραγίζει αποφασιστικά τις μετέπειτα εξελίξεις, τους νικηφόρους Βαλκανικούς Πολέμους και την απόβαση στη Σμύρνη, αφ' ενός, τον διχασμό και την καταστροφή, αφ' ετέρου, πυροδότησε τη μεγάλη αλλαγή, τη συνάντηση του αλύτρωτου ελληνισμού με το ελλαδικό κράτος.

Αλλά, όπως επεσήμανε ο κ. Καραμπελιάς, είναι νόμος της ιστορίας, οι ημιτελείς επαναστάσεις να ανοίγουν πάντοτε τον δρόμο στην επιστροφή της αντεπανάστασης με ανανεωμένη ισχύ, η οποία στην ελληνική περίπτωση κορυφώθηκε μετά το 1915.

Η μεγάλη δεκαετία (1912-1922) ήταν η τελευταία ευκαιρία για τους Έλληνες καθώς ανάλογα προβλήματα είχε αντιμετωπίσει και η Επανάσταση του 1821. Και τότε, η μεγάλη αδυναμία της ήταν ο διάσπαρτος χαρακτήρας του ελληνισμού, εξ ου και οι αποσυνθετικοί και εξαντλητικοί εμφύλιοι που οδήγησαν στη συρρίκνωση της Επανάστασης και στην εξάρτησή της από τις Προστάτιδες Δυνάμεις.

Κάνοντας μία εκτενή περιγραφή γεγονότων και των προσώπων που πρωταγωνίστησαν, ο κ. Καραμπελιάς σημείωσε πως:

«Το όραμα της «Ελλάδας των δύο ηπείρων και των πέντε θαλασσών» έμοιαζε πλέον να υλοποιείται. Η επιτυχία ήταν συγκλονιστική. Μέσα σε διάστημα οκτώ ετών η μικρή «Ελλάδα της Μελούνας» είχε κατορθώσει να υπερδιπλασιαστεί σε έκταση και σε πληθυσμό, δίνοντας τη θέση της στη μεγάλη «Ελλάδα των Σεβρών».»

Η ανεπιτυχής δολοφονική απόπειρα κατά του Ελευθέριου Βενιζέλου, είχε ως άμεσο αποτέλεσμα την όξυνση των πολιτικών παθών στην Ελλάδα. Τα αντίποινα των βενιζελικών σε βάρος των πολιτικών τους αντιπάλων κορυφώθηκαν με τη δολοφονία του Ίωνα Δραγούμη. Η απόβαση του ελληνικού στρατού στη Σμύρνη είχε καταστεί αναπόφευκτη εξαιτίας της άμεσης απειλής της κατάληψής της από την Ιταλία και των διώξεων εναντίον των Ελληνικών πληθυσμών.

Στη σύγκρουση τουρκισμού-ελληνισμού, που είχε ήδη ανοίξει με τους βαλκανικούς πολέμους, δεν χωρούσε οποιαδήποτε ενδιάμεση λύση. Είτε οι Έλληνες θα οδηγούσαν τους Τούρκους στην «Κόκκινη Μηλιά», δηλαδή σε ένα τουρκικό κράτος εθνικά συμπαγές στην κεντρική Ανατολία, δίνοντας τη δυνατότητα της απελευθέρωσης των υπόλοιπων μικρασιατικών λαών, είτε αντίστροφα οι Τούρκοι θα ξερίζωναν τον μικρασιατικό ελληνισμό. Και προφανώς αυτό ήταν μόνο το πρώτο βήμα.

Και όμως, συνέχισε ο οκ. Καραμπελιάς, ένα ακόμα θανάσιμο σφάλμα, οι μοιραίες εκλογές της 1ης Νοεμβρίου 1920, μετέφερε τον διχασμό στο πεδίο της μάχης, αναίρεσε εν τοις πράγμασι τη συμμαχική στήριξη και επεξέτεινε για δύο ακόμα χρόνια την εκστρατεία, αναθέτοντας μάλιστα τη συνέχισή της στους ίδιους τους αντιπάλους της. Με αποτέλεσμα η Ελλάδα να χάσει συμμάχους και ο Κεμάλ, αντίθετα να κερδίσει τους Σοβιετικούς, τους Ιταλούς, ακόμα και τους Γάλλους.

«Η απώλεια της Σμύρνης κρούει τον κώδωνα του κινδύνου για την Κύπρο, τα νησιά του Αιγαίου, τη Θράκη, για το ίδιο το ελλαδικό κράτος ως στοιχειωδώς ανεξάρτητο. Δηλαδή, η συζήτηση για το «1922», για τη γενοκτονία του μικρασιατικού ελληνισμού, δεν αφορά απλώς την «ιστορία». Το «1922» «δουλεύει» στη σημερινή πραγματικότητα, συνεχίζεται στην Κύπρο και το Αιγαίο, απειλεί τη Θράκη και τα νησιά, καθορίζει τους προσανατολισμούς της εσωτερικής και εξωτερικής μας πολιτικής, σφραγίζει καθοριστικά το μέλλον. Συναφώς δε, η Καταστροφή το 1922 δεν μπορεί και δεν πρέπει να αντιμετωπιστεί αποκλειστικώς με βάση τα τελευταία τρία χρόνια της περιόδου (1919-1922). Πρόκειται για ένα ακόμα σύνηθες σφάλμα, που αρνείται να δει την ιστορική περίοδο 1909-1922 ως όλον, ώστε να ερμηνεύσει λυσιτελέστερα και τις εξελίξεις της τριετίας 1919-1922.»

Ο κ. Καραμπελιάς αναφέρθηκε στη συνέχεια στις λεπτομέρειες της Συνδιάσκεψης της Λωζάνης, που ξεκίνησε στις 8/21 Νοεμβρίου 1922, παρουσία αντιπροσώπων από τη Μεγάλη Βρετανία, τη Γαλλία, την Ιταλία, την Ιαπωνία, τη Ρουμανία, τη Σερβία και βέβαια την Ελλάδα από τη μία πλευρά και την Τουρκία από την άλλη.

Τα εδάφη της Θράκης στην αριστερή όχθη του Έβρου παρέμειναν στην Ελλάδα. Μετά τη λήξη των συζητήσεων για τα ζητήματα της Θράκης, η Πολιτική Επιτροπή ασχολήθηκε με το θέμα των νησιών του Ανατολικού Αιγαίου.

Μετά από μαραθώνιες διαπραγματεύσεις, στις 30 Ιανουαρίου 1923 υπογράφηκε η Σύμβαση της Λωζάνης «περί ανταλλαγής ελληνικών και τουρκικών πληθυσμών». Στα δύο πρώτα άρθρα της οριζόταν η υποχρεωτική ανταλλαγή ελληνικών και τουρκικών πληθυσμών, η οποία έγινε με θρησκευτικά και όχι με φυλετικά κριτήρια. Το θρησκευτικό ήταν το μόνο ασφαλές κριτήριο διαχωρισμού. Ουσιαστικά η ανταλλαγή βασίστηκε στο οθωμανικό σύστημα των «μιλέτ».

Ο υποχρεωτικός χαρακτήρας της ανταλλαγής προκάλεσε οξύτατες αντιδράσεις. Από την ανταλλαγή πληθυσμών εξαιρέθηκαν ρητά οι Έλληνες της Κωνσταντινούπολης (300.000-350.000 τότε), της Ιμβρου και της Τενέδου, καθώς και οι μουσουλμάνοι της (Δυτικής) Θράκης, οι οποίοι σύμφωνα με την απογραφή του 1928 ήταν 102.621,

Η Συνθήκη Ειρήνης της Λωζάνης υπογράφηκε μαζί με τις σχετικές συμβάσεις, δηλώσεις και πρωτόκολλα στις 24 Ιουλίου 1923. Με τη Συνθήκη της Λωζάνης η Τουρκία κέρδιζε σε βάρος της Ελλάδας, σε σύγκριση με τη Συνθήκη των Σεβρών του 1920, την Ανατολική Θράκη, το «Τρίγωνο του Καραγάτς», την Ιμβρο, την Τένεδο και τη ζώνη της Σμύρνης. Με την ίδια Συνθήκη αναγνωριζόταν η κυριαρχία της Ιταλίας στα Δωδεκάνησα.

Συμπερασματικά, ο κ. Καραμπελιάς ανέφερε:

«Ο Εθνικός Διχασμός του 1909-1922 αποτέλεσε στην πραγματικότητα συνέχεια και κορύφωση της διαμάχης «ελληνισμού – ελλαδισμού» που εξελισσόταν ήδη από το 1830, σχετικά με την πορεία και τον ρόλο του ελληνικού κράτους, και η οποία διατρέχει μέχρι σήμερα ολόκληρη την ελληνική ιστορία. Ο ελλαδισμός αντιστρατευόταν συστηματικά τις όποιες απελευθερωτικές κινήσεις, εμμένοντας διαχρονικά στα «κεκτημένα», όποια και αν ήταν αυτά.

Μόνο η απόσπαση της ελληνικής Μικράς Ασίας από τα χέρια των Τούρκων θα επέτρεπε στα στοιχεία της υπεροχής του ελληνισμού να αναδειχθούν αυτοτελώς. Αυτό εξάλλου ήταν και το δίδαγμα του Βυζαντίου. Όσο η Μικρά Ασία αποτελούσε την καρδιά της Αυτοκρατορίας, αυτή παρέμενε αήττητη. Από τη στιγμή, αντίθετα, που απώλεσε τον έλεγχο της Μικράς Ασίας, η μοίρα της ήταν προδιαγεγραμμένη.

Η ιστορία δεν μας δίνει πλέον πολλά περιθώρια: στις επόμενες δεκαετίες θα κριθεί εάν ο ελληνισμός μπορεί να έχει μια οποιαδήποτε προοπτική ή εάν, αντίθετα, θα

συνεχίσει να ζει μόνο στις δέλτους της.

Και όμως, ο μόνος τρόπος επιβίωσης του ελληνικού κράτους είναι ο «μεγαλοϊδεατισμός» που τόσο εξορκίζουν, δηλαδή η αναδρομή, η καταφυγή στη μεγάλη μας ιστορική, γλωσσική, πνευματική παράδοση και η μεταβολή της σε εφιαλτήριο για το μέλλον. Μόνον ο «αχρονικός ιστορικισμός», τον οποίο μέμφονται, η συνείδηση δηλαδή πως η μάχη που άνοιξε στη δεκαετία του 1910, η Μεγάλη Ιδέα, συνεχίζεται, μπορεί να μας επιτρέψει να αντισταθούμε».

Την εκδήλωση μπορείτε να παρακολουθήσετε εδώ:

https://www.youtube.com/live/y8PzByHtuOI?si=9u38h86V_b9I_Kua

Τον Χαιρετισμό του Μητροπολίτου Πειραιώς μπορείτε να παρακολουθήσετε εδώ:

Τον χαιρετισμό του Προέδρου του Σ.Ε.Π. κ. Χαρατζόπουλου μπορείτε να παρακολουθήσετε εδώ:

Την ομολία του κ. Καραμπελιά μπορείτε να παρακολουθήσετε εδώ:

